

Muistio

4.11.2024

VN/24181/2023

Uhripoliittinen toimenpideohjelma: rahoitustyöryhmän kokous

Aika 4.11.2024 klo 10-12

Paikka Meritullinkatu 8, nh. Kohtaamo

Paikalla Venla Roth, oikeusministeriö (pj.)
Mervi Sarimo, oikeusministeriö
Arto Hietanen, sisäministeriö
Minna Viuhko, sosiaali- ja terveysministeriö
Jari Keinänen, sosiaali- ja terveysministeriö
Kirsi Jylhä, sosiaali- ja terveysministeriö (STEA)
Kristel Stenman-Huuskonen, työ- ja elinkeinoministeriö
Suvi Nipuli, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
Pauliina Sillfors, oikeusministeriö (siht.)
Melinda Ahlfors, oikeusministeriö (siht.)

Asiantuntijoina: Niina Pajari, sosiaali- ja terveysministeriö (STEA) (paikalla asialistan kohdat 1-4) ja selvityshenkilö Mika Pyykkö (paikalla asialistan kohdat 1-4).

Asialista

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.03 ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

2. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokouksen asialista.

3. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

4. Selvitys STEA-avustuksia koskevien linjausten valmistelun tueksi

Postiosoite

Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi

Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Sosiaali- ja terveysministerin nimittämä selvityshenkilö Mika Pyykö esitteli työryhmälle valmis-teilla olevaa selvitystä, joka tukee STEA-avustuksia koskevien linjausten valmistelua. Selvi-tyksen tavoitteena on tuottaa mahdollisimman kokonaisvaltainen ehdotus siitä, miten STEA-avustukset kannattaisi jakaa vuodesta 2027 eteenpäin, koska avustusten yhteissumma las-kee vuoden 2024 noin 384 M€:sta vuoden 2027 noin 253 M€:on. Selvitystyö on vielä kesken, joten Pyykö ei voinut vielä esitellä työryhmälle selvityksen johtopäätöksiä tai esityksiä. Selvi-tystoimeksiänto kestää vuoden 2024 loppuun asti, mutta selvitys on määrä antaa näillä näky-min 20.12.2024.

Selvityksessä tullaan kuvaamaan toimeksiannon mukaisesti nykyisen avustusjärjestelmän muotoutumiseen vaikuttaneet tekijät ja arvioidaan, missä sosiaali- ja terveysalan järjestöjen avustaminen verovaroin tuottaa eniten yhteiskunnallista hyötyä. Selvityksessä ehdotetaan, miten yleishyödyllisen järjestötoiminnan asema tulisi määritellä suhteessa julkiseen ja yksityi-seen sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Lisäksi sel-vityksessä ehdotetaan yleishyödyllisen toiminnan tavoiteasetannan raamista ja rakenteista, jotka mahdollistavat tuloksellisen toiminnan ja tehokkaan verovarojen käytön. Selvityksessä arvioidaan ennakoivan ja ehkäisevän toiminnan painotusta suhteessa korjaavaan toimintaan sekä ehdotetaan arviointitapaa, jolla selvitetään järjestöjen kykyä huomioida toimintaympäris-tön ja kohderyhmän tarpeiden muutokset. Lisäksi selvityksessä esitetään, millaisin keinoin voitaisiin varmistaa resurssien kohdentuminen vaikuttavaan toimintaan ja ehdotetaan keinoja hallinnollisen taakan keventämiseksi. Selvitykseen sisällytetään myös ehdotus järjestöille tar-jottavasta tuesta muutosvaiheessa.

Pyykö käyttää selvitystyössä aineistona STEA-avustustoimintaa koskevaa ja sivuavaa lain-säädäntöä, kansalaisjärjestöstrategiaa, RAY:n/STEA:n avustuslinjauksia, avustusten koko-naismäärää ja kohdentumista ja järjestöryhmittäistä nykytilannetta (STEA-tietovarannot). Li-säksi selvitystyössä hyödynnetään sote-järjestöjen yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien näkemyksiä (haastattelu, noin 80 henkilöä), järjestökyselyn tuloksia (539 vastaajaa) sekä jär-jestöjen kuulemistilaisuuksissa (5 + 2) ja järjestöryhmätapaamisissa (25) käytyjä keskusteluja. STEA-avustuksia on jaettu 2000-luvulla yli 7,8 miljardia euroa.

Pyykö esitteli selvitystyössä tähän mennessä tehtyjä havaintoja. Avustusten suuntautumisen näkökulmasta terveyden ja hyvinvoinnin kehitys 2000-luvulla on ollut tasaista. Selkeitä eroja on kuitenkin havaittavissa eri teemojen välillä avustusten kohdentumisessa valtakunnalliseen, alueelliseen ja paikalliseen toimintaan. Jotkin avustuskohteet kuuluvat julkisen sektorin vas-tuulle tai ovat ns. harmaalla vyöhykkeellä. Lisäksi on kohteita, jotka ovat keskenään selkeästi päällekkäisiä. Joissakin avustuskohteissa avustuksen saajan muun toiminnan tuotot, varalli-suus ja/tai saama muu julkinen tuki voi kyseenalaistaa STEA-avustuksen tarpeellisuuden. Joi-denkin avustuksen saajien yleishyödyllisen ja palvelutoiminnan suhde voi näyttäytyä haas-teellisena STEA-avustusten näkökulmasta, erityisesti taloudellisen mittakaavan osalta. Myön-nettyjen yleisavustusten suuruus vaihtelee merkittävästi; 39 000 eurosta 3 000 000 euroon.

Roth kiitti Pyykköä esityksestä ja kertoi Pyykölle rahoitustyöryhmän tehtävistä. Roth tiedusteli, onko selvitystyön aikana keskusteltu rikosuhrien tukipalveluja tarjoavien järjestöjen kanssa ja mitä havaintoja näistä keskusteluista on noussut esiin. Pyykö vastasi, että keskustelua on käyty kahden järjestöryhmän kanssa, joihin kuuluu rikosuhrien tukipalveluja tarjoavia järjes-töjä. Pyykön mukaan tulisi varmistaa, että järjestöillä oleva rikosilmiöitä koskeva tieto on vi-ranomaisten saatavilla. Lisäksi keskusteltiin järjestöjen tekemän työn suhteesta hyvinvointi-alueiden tekemään työhön sekä hyvinvointialueiden kyvystä tarjota lakisääteisiä palveluja ri-koksen uhreille. Keskustelussa käsiteltiin myös sitä, miten haavoittuvat ryhmät huomioidaan selvitystyössä ja miten järjestötyön päällekkäisyyksiä voitaisiin välttää. Keskustelussa nousi

esiin huoli siitä, että valtakunnalliset palvelut eivät välttämättä ole riittävän hyvin saatavilla paikallisella tasolla.

Mika Pyykön Power Point –esitys toimitetaan työryhmän jäsenille ja varajäsenille muistion liitteenä.

5. Rahoitustyöryhmän alustavan raporttiluonnoksen esittely ja keskustelu aiheesta

Työryhmän puheenjohtaja ja sihteerit esittelivät alustavaa työryhmän raporttiluonnosta. Raportin kokoaminen on aikataulullisesti hyvässä vaiheessa. Työryhmän jäseniä on pyydetty toimittamaan kirjalliset kommentit raporttiluonnoksesta sihteeristölle viimeistään 11.11.2024.

Ahlfors esitteli raporttiluonnokseen sisältyvää oikeudellista arviointia keskittyen erityisesti tuleviin muutoksiin EU:ssa ja kansainvälisessä sääntelyssä. Ahlfors kertoi, että eri sääntelyinstrumenteissa käytetään epäyhdenmukaista terminologiaa, joka on hankaloittanut oikeudellisen arvion tekemistä. Lisäksi ei ole vielä selvää, miten mahdolliset muutokset uhridirektiiviin ja viittaukset uhridirektiiviin muissa uhrien kannalta keskeisissä direktiiveissä vaikuttavat Suomen tuleviin velvoitteisiin. Ahlfors keskittyi esityksessään erityisesti uudistetun ihmiskauppadirektiivin (EU) 2024/1712 artiklaan 11 ja naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (EU) 2024/1385 artikloihin 18, 25 ja 29.

Sillfors esitteli työryhmälle raporttiluonnokseen sisältyvää tarkastelua Suomelle annetuista suosituksista ja huomioista kansainvälisiltä sopimusvalvontaelimiltä. Lisäksi Sillfors esitteli raporttiluonnokseen sisältyvää osiota, jonka tarkoituksena on antaa kokonaiskuva rikoksen uhrien palveluista ja tuesta Suomessa. Osiossa kuvataan, miten rikoksen uhrien tukipalvelut ovat Suomessa järjestetty ja miten järjestämisvastuu toteutuu eri toimijoiden välillä. Osiossa kuvataan myös tarkemmin järjestöjen tarjoamat tukipalvelut, asiakasmäärät, rahoitus, rikosuhrimaksut ja kansainvälinen vertailu tukipalvelujen rahoituksen järjestämisestä. Sillfors esitteli lopuksi raporttiluonnoksen osiota, joka käsittelee järjestöjen roolia ja merkitystä tukipalvelujen tuottajana.

Roth esitteli työryhmälle sihteeristön ehdotuksia raporttiluonnoksen johtopäätöksiksi ja työryhmän esityksiksi. Rikosuhrimaksuihin mahdollisesti tulevat korotukset tulevat tämänhetkisen arvion mukaan nostamaan rikoksen uhrien tukipalveluihin kohdennettavissa olevaa määrärahaa noin 1,9 miljoonaa euroa. Korotusten vaikutusta maksuhalukkuuteen ei ole kuitenkaan huomioitu arvioissa.

Oikeusministeriö on antanut julkisen palveluvelvoitteen tuottaa ja tarjota uhridirektiivin mukaiset uhrien yleiset tukipalvelut Rikosuhripäivystyksen toiminnassa vuosina 2018–2027. Roth totesi, ettei tähän mennessä ole noussut esiin sellaisia syitä, joiden perusteella nykyjärjestelmää tulisi lähteä purkamaan tai olennaisesti muuttamaan. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että rikoksen uhrien tukipalveluille ei ole tähän mennessä annettu riittävästi painoarvoa osana sujuvaa rikosprosessia, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien uhrien näkökulmasta.

Keskusteltiin lyhyesti sihteeristön alustavista ehdotuksista työryhmälle. Puheenjohtaja pyysi työryhmän jäseniä käymään keskustelua organisaatioissaan alustavista ehdotuksista seuraavaan työryhmän kokoukseen mennessä. Sihteeristö toimittaa työryhmälle raportin seuraavan version ennen joulukuun kokousta. Tämä versio sisältää ehdotukset työryhmän esityksiksi.

6. Muut asiat

Ei muita asioita

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.02.